

لیلامیرشکاری

دبیر جغرافیای ناحیه ۲ زاهدان

در جست‌وجوی ایده‌های

نو در آموزش جغرافیا

گزارش نشست

با همکاران استان سیستان و بلوچستان

نظرات مفید همکاران و استفاده از تجربیات سازنده آنان باعث رشد و شکوفایی سریع و آموزش صحیح خواهد شد. بی‌انگیزه بودن نسبت به تحصیل و ادامه درس از عمده‌ترین مشکلات دانش‌آموزان در سال‌های اخیر است. استفاده از شیوه‌های نمایشی درس و شیوه‌های رسم نقشه و نقاشی در کلاس درس درباره موضوع درسی، باعث می‌شود کلاس درس از حالت انجماد در بیاید و شور و شوق خاصی در کلاس درس به‌وجود آید.

در ادامه این جلسه، آقای سالاری از دبیران شرکت‌کننده در جلسه خواست تجارب و راهکارهای خود را در جهت کاهش یا رفع مشکل بی‌انگیزه بودن دانش‌آموزان به‌صورت مکتوب یا شفاهی اعلام کنند.

کارشناس مسئول آموزش،

جهان تیغ

بالا بردن سطح کیفی روش تدریس در فرایند یاددهی و یادگیری، تأکید و شناخت عوامل فیزیکی نامناسب و تأثیرگذار در فرایند آموزش از عوامل مهم عدم یادگیری و یاددهی هستند و ارتقای سطح علمی و به‌روزرسانی اطلاعات دبیران در امر تدریس دروس تازه تألیف دهم و یازدهم به‌ویژه جغرافیا لازم و ضروری است.

کارشناس آموزش متوسطه دوم،

تنهایی

یکی از بهترین روش‌های تجربی برای تدریس بهتر و به یادماندنی برای دبیر و یادگیری برای حافظه طولانی‌مدت در دانش‌آموزان، مستندسازی تجربیات با روش‌های نوین، شاد و داستان‌گونه با همکاری دانش‌آموزان است به‌صورتی که تنظیم وقت و هدف تدریس در آن مشخص شده باشد.

اشاره

هر درسی، بدون توجه به ماده، موضوع و کلاس درس مربوط، براساس یک‌سری اصول، عوامل و عملکردهای روان‌شناختی و تربیتی مبتنی است و معلم برای ارائه تدریس موفق و مؤثر باید درباره این اصول، عوامل و پدیده‌ها، اطلاعات و تجارب علمی و عملی کافی داشته باشد.

کلاس درس باید از هر نظر نشاط‌انگیز و محرک کنجکاوی و یادگیری باشد و این کار به خلاقیت معلم در تصمیم‌گیری‌های کلاسی بستگی دارد. در تاریخ ۹۶/۴/۱۴ هم‌زمان با سازمان‌دهی همکاران گروه جغرافیا ناحیه ۲ زاهدان که در دبیرستان پانزده خرداد نوبت یک برگزار می‌شد، به درخواست مؤلف کتاب استان‌شناسی، خانم میرشکاری، جلسه هم‌اندیشی تجربیات دبیران جغرافیا در پایه دهم با حضور همکاران اداری ناحیه ۲ سالاری، معاونت محترم آموزش ناحیه ۲ زاهدان و علی جهان تیغ، علی تنهایی و حیدر صباغ، کارشناس مسئول و کارشناس ارجمند آموزش متوسطه دوم ناحیه ۲ زاهدان، سرگروه جغرافیای استان، خانم پروین یوسفی و مدیر و معاونان دبیرستان مجری و دبیران جغرافیا و ... در خصوص موضوع «بارش تجربیات تدریس در امر یاددهی و یادگیری دانش‌آموز درس جغرافیای پایه دهم» به بحث و تبادل نظر پرداختند.

چکیده‌ای از مهم‌ترین تجربیات

ارائه شده به این شرح است:

در این جلسه معاونت محترم اداره ناحیه ۲ زاهدان، جناب سالاری از زحمات همکاران جغرافیا و نیز همکارانی که تدریس کتب تازه تألیف را برعهده داشته‌اند، تشکر و قدردانی به عمل آورد.

وی بر شناخت و هدایت دانش‌آموزان خلاق در جهت آماده شدن افراد برای شرکت در فعالیت‌های علمی و شناخت دانش‌آموزان آهسته‌گام و استفاده از کلاس‌های هوشمند تأکید داشت و عنوان کرد که تبادل

مباشری، همکار

هنرگام تدریس، یادداشت‌برداری سرفصل‌ها پای تخته سیاه یا بُرد، به‌صورت تصویر یا نقشه باعث تمرکز دبیر و دانش‌آموز به مطالب کتاب می‌شود و معلمان باید برای اجرای روش درگیر کردن دانش‌آموزان در جهت درک بهتر آن‌ها آموزش ببینند.

هدایتی‌فر، همکار جغرافیا

باید با تدریس مباحث جغرافیای دهم به‌صورت نقشه و تهیه ماکت علاقه دانش‌آموزان به درس جغرافیا را بیشتر کنیم، دانش‌آموزان را در صورت امکان به‌گردش علمی ببریم، حداقل نوع سکونتگاه‌ها را از طریق مشاهده تحقیق میدانی آموزش دهیم. اگر سالی دو یا سه گردش علمی برگزار شود، قطعاً در روحیه و ذهن دانش‌آموز مؤثر خواهد بود.

یکی از روش‌های تدریس این‌جانب در هنرستان این بود که از تخصص بچه‌ها استفاده کردم. مثلاً از بچه‌های معماری خواستم ماکت درست کنند، از بچه‌های تولید خواستم پاور درست کنند. کلاس ما از معلم‌محوری کاملاً خارج شده بود که خوشبختانه مورد استقبال بچه‌ها قرار گرفت و با توجه به اینکه جغرافیا به‌روابط متقابل محیط و انسان می‌پردازد، یکی از روش‌های تدریس، گردش علمی است که من در سال گذشته یک‌روز گردش علمی به منطقه سیستان داشتم که دانش‌آموزان با اماکن تاریخی و طبیعی و همچنین نوع سکونتگاه‌ها از نزدیک آشنا شدند و یک روز خاطره‌انگیز برای آن‌ها رقم خورد. این روش در یادگیری دانش‌آموزان بسیار مؤثر بود.

احمدی: تهیه و ارائه پاورپوینت‌های

هر فصل از کتاب و استفاده از امکانات سمعی و بصری در کلاس درس. یکی از روش‌های روان‌شناسی این است که هر گاه در یادگیری یک امر دو حس یا بیشتر با یکدیگر همکاری کنند، فراموشی کمتر اتفاق خواهد افتاد و ما در کاربرد وسایل کمک‌آموزشی یا به اصطلاح سمعی و بصری، حواس مختلف دانش‌آموزان را در آن واحد به‌کار می‌اندازیم و این کار، یادگیری آن‌ها را آسان می‌کند و میزان آن را بالا می‌برد.

حکمتی مقدم

کیفیت بخشی ارزشیابی پایانی از طریق طراحی سؤالات استاندارد و مفهومی به‌منظور آگاهی از کاستی‌ها و اصلاح آن‌ها انجام می‌شود. ارزشیابی جان‌مایه و مرکز هر گونه تصمیم‌گیری آموزشی است.

کارشناس آموزش متوسطه دوم، صباغ

بررسی و نقد کتب تازه تألیف و ارتباط بیشتر همکاران به جهت تبادل اندیشه و تجربه، سبب بهبود روند آموزش در تمامی دروس خواهد شد، چرا که امروزه با توجه به تکنولوژی آموزشی باید به سمت سواد علمی - تکنولوژی رفت.

صوفی، مدیر دبیرستان

شرکت فعال همکاران در جلسات، کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت از ضروریات دبیران موفق است. یکی از تجربیاتم در این مورد آن است که از همکارم بعد از شرکت در دوره ضمن خدمت در فضایی ترغیب‌کننده برای به کار بستن یادگیری‌هایم در انجام دادن وظایف شغلی و در جهت تشویق و حمایت از دبیر شرکت‌کننده سؤال می‌کنم. «مایلم بدانم چه یاد گرفته‌اید و چگونه می‌توانید به انتقال آموخته‌ها برای انجام وظایف شغلی کمک کنید»

میرشکاری

تقریباً مطالب کتاب درسی جغرافیای پایه دهم تخصصی و برگرفته از جغرافیای طبیعی است. این کتاب با مطالبی به معنای واقعی جغرافیایی و مباحث آن به‌روز و برای دانش‌آموزان قابل فهم است. اکثر همکاران جغرافیای ناحیه ۲ زاهدان ضمن اینکه اشکالات کتاب را قبل از این جلسه به دبیرخانه ارسال کرده بودند؛ از زحمات مؤلفان کتاب قدردانی کردند.

یکی دیگر از مهارت‌های بسیار مهم معلم، پیش از تدریس، تهیه و تنظیم طرح درس است. طرح درس، نقشه و راهنمایی است که معلم براساس آن محتوای آموزشی را راحت‌تر، دقیق‌تر و منظم‌تر به دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. به بیان دیگر، طرح درس برنامه‌ای مدون و سنجیده است که معلم قبل از تدریس برای یک جلسه درس تهیه می‌کند، یعنی شرح کامل جریان تدریس و تمام فعالیت‌هایی را که می‌خواهد در کلاس درس انجام دهد، در آن می‌گنجاند. برای طرح درس، الگوهای مختلفی وجود دارند که ممکن است از لحاظ ظاهری با هم متفاوت باشند، ولی معمولاً اصول و کلیات تمام طرح درس‌ها شبیه به یکدیگر است. داشتن طرح درس برای هر معلم بسیار لازم و ضروری است، زیرا معمولاً معلمان نمی‌توانند تمام مراحل و جزئیات تدریس را در ذهن خود نگاه‌دارند، ولی داشتن طرح درس این مشکل را برطرف می‌سازد.

دانش‌آموزان خودشان سؤال‌های مختلف طراحی کنند. ارزشیابی شفاهی بیشترین بازدهی را در یادگیری به همراه دارد.

یوسفی

مهم جلوه دادن نمرات مستمر و فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان خیلی مؤثر است.

در درس پایه دهم حتماً خود دانش‌آموز مشارکت داشته باشد به این صورت که به دلیل زیاد و فشرده بودن مطالب درسی، خود دانش‌آموز یک درس را مطالعه و با مطالب غیردرسی تطبیق دهد و در کلاس بیان کند. در چنین وضعیتی همه مشارکت دارند و برای هر درس براساس سؤالات دانش‌آموز ارائه‌دهنده درس، ارزشیابی انجام شود.

تحسینی، سرگروه جغرافیا ناحیه

۲ زاهدان

یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین سؤالاتی که در ذهن کارشناسان و معلمان واقعی نقش بسته است، آن است که چگونه می‌توان مفاهیم آموزشی را در ذهن مخاطبان نهادینه کرد و هر یک از آنان به فراخور تجربه و حوصله خود، باید

راه‌حلی را برای برون رفت از چالش پیش رو پیشنهاد کند. از جمله موضوعات مطرح، نقش تکنولوژی آموزشی در تسهیل آموزش‌هاست. این‌گونه معلمان از برنامه‌ها و وسایل کمک‌آموزشی بیشتر از همکاران خود استفاده می‌کنند و اغلب خود، مبادرت به ساختن ابزارها و وسایل کمک‌آموزشی می‌کنند. چنین معلمانی قادرند از کمترین امکانات، بیشترین بهره‌برداری را داشته‌باشند. با توجه به مطالب ذکر شده، بنده نیز برای علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان سال دوم و سوم دبیرستان به درس جغرافیا ۱ و ۲ سعی کرده‌ام از حالت سخنرانی و متکلم‌وحده بودن در کلاس خارج شوم و با استفاده از ابتکارات حرفه‌ای از وسایل کمک آموزشی و تدوین نرم‌افزار جغرافیا به صورت powerpoint و فیلم آموزشی و انواع روش‌های مشارکتی (در پیوست مطالب) استفاده کنم و کلاس فعال و بانشاط داشته باشم تا دانش‌آموزان با میل و رغبت بیشتر در کلاس حاضر شوند.

بیان وضعیت موجود

اینجانب دارای ۲۰ سال تجربه آموزشی به‌عنوان دبیر جغرافیا در دبیرستان‌های سطح شهرستان زاهدان هستم. مسئله‌ای که بنده با آن مواجه شدم و باعث شد تغییراتی در کلاس ایجاد کنم این بود که هر ساله در پایان هر دو نیم‌سال (اول و دوم) از دانش‌آموزان خواستم نقطه نظرها، انتقادات و پیشنهادهایی درباره روش تدریس بنده ارائه دهند. پس از جمع‌آوری به این نتیجه رسیدم که دانش‌آموزان سال دهم (پایه دوم سابق) انسانی که جغرافیا درس تخصصی آن‌هاست

نسبت به رشته تجربی و ریاضی علاقه کمتری نشان می‌دهند و نمره ارزشیابی‌های مستمر آنان در این درس کمتر است. به همین دلیل تصمیم گرفتم پژوهشی در این زمینه انجام دهم. ابتدا این سؤالات را از خود پرسیدم. دانش‌آموزان به درس جغرافیا علاقه چندانی ندارند؟ آیا شیوه تدریس بنده یا دبیران سال قبل سبب بی‌انگیزه کردن آن‌ها به درس جغرافیا شده است؟ عدم آشنایی دانش‌آموزان به نحوه مطالعه این درس سبب بی‌علاقگی آن‌ها به این درس شده است؟ عدم توجه به ارزشیابی‌های مستمر و تکوینی در یادگیری درس جغرافیا تأثیر داشته است؟ سپس بر آن شدم تا پاسخ آن‌ها و راهکارهای مناسب برای آن‌ها را پیدا کنم.

ارزشیابی بخشی از فرایند یاددهی-یادگیری است. همه دست‌اندرکاران امور آموزشی و تربیتی با کلمه ارزشیابی و امتحان آشنایی دارند. اگر بگوییم ارزشیابی حلقه مفقوده یادگیری به حساب می‌آید، زیاد به خطا نرفته‌ایم. چرا که از یک نظر ارزشیابی آخرین حلقه از فعالیت‌های آموزشی معلم و برنامه درسی، به حساب می‌آید و از نظر دیگر، ارزشیابی در روش‌های فعال تدریس جغرافیا باید مقدم و استمراردهنده برنامه‌های درسی و فرایند تدریس باشند. همه گمان می‌کنند که ارزشیابی مخصوص اندازه‌گیری دانش‌ها و مهارت‌های دانش‌آموزان از مطالب مطرح شده در کلاس درس است، در حالی که ارزشیابی باید شامل برنامه درسی و فعالیت‌های معلم در کلاس و نحوه تدریس او نیز باشد و به‌عنوان ابزاری برای درک نقایص برنامه و روند تدریس و یادگیری دانش‌آموز به کار رود. حال می‌توان گفت که: ارزشیابی بخشی از فرایند یاددهی-یادگیری است و جدا از آن و در انتهای آن قرار نمی‌گیرد.

میرشکاری

ضمن تشکر از حضور همکاران اداری و دبیران برای ارائه تجارب مفید آموزشی، خلاصه دیدگاه‌های آنان را می‌توان در این عناوین جمع‌بندی کرد: روش تدریس باید فاصله‌های نشاط‌انگیز را در هر درس دارا باشد تا از بروز خستگی در دانش‌آموزان جلوگیری شود. پس معلم باید وسایل کمک آموزشی لازم برای توضیح درس خود را پیش‌بینی کند و چگونگی و موارد استفاده از این وسایل را روشن کند تا هنگام تدریس به موقع از آن‌ها استفاده کند تا برای دانش‌آموزان مؤثر و سودمند واقع شوند.

معلم در دریافت پاسخ از دانش‌آموز نباید عجله کند؛ زیرا اگر وی از لحاظ زمانی تحت فشار قرار گیرد. مسلماً بدون تأمل و اندیشه پاسخی را مطرح خواهد کرد که احتمال اشتباه در آن زیاد است. معلم باید با طرح پرسش‌های متوالی و پیگیر، دانش‌آموزان را در دستیابی به نتیجه نهایی راهنمایی و هدایت کند.

ارائه مباحث به‌صورت انیمیشن و پاورپوینت؛ استفاده از افزارهای درسی در رشته جغرافیا و برگزاری اردوهای علمی و مسابقات تجارب درسی خلاق در جغرافیای پایه دهم و یازدهم در جهت تدریس شاد و یاددهی و یادگیری ماندگار.

همچنین مقرر شد برای دستیابی به نتیجه مطلوب‌تر در دروس تازه تألیف، همایش‌ها و جلساتی در آینده با حضور کارگروه آموزشی اداره محترم و همکاران گرامی برگزار شود.